

BİLGİ NOTU

Konu: Kripto Paraların Haczi

Kripto paraların haczini izah edebilmemiz için öncelikle, konumuzla bağlantılı olduğu kadarıyla, haciz hakkında bazı genel bilgileri vurgulamanın yerinde olacağı kanaatindeyiz.

I-) HACİZ

Haciz, para borcu bulunan bir kişinin, borcunu karşılayacak miktar ve değerdeki mal veya haklarına alacaklının talebiyle icra memuru tarafından hukuken el konmasıdır.

İcra müdürünün haciz iradesini borçluya veya borçlu adına tebligat almaya yetkili kişilere belirtmesiyle haciz gerçekleşmiş olur.

Haciz sırasında borçlu veya borçlu adına tebligat almaya yetkili kişiler hazır bulunmuyorsa icra müdürünün haciz iradesi İİK m. 103 gereği ilgililere bildirilir.

İcra müdürünün haciz iradesinin belirtilmesi haczin gerçekleşmesi için yeterli olduğundan, hacedilen mala fiilen el konması (muhafaza altına alınması) kural olarak gerekli değerdir.

II-) PARA HACZİ

Haciz için fiilen el koymaya gerek olmaması kuralı, para, ciro edilebilen senetler ile altın ve gümüş gibi kıymetli Őeylerin hacedilmesinde geçerli değerdir. İİK m. 88/1 gereği para, banknot, ciro edilebilen senetler, altın gümüş ve diğer kıymetli Őeylerin hacedilmiş sayılması için bunların icra dairesinde muhafaza altına alınması Őarttır.

Fiili haciz sırasında tutulan zabıttta hacedildikleri yazılmış olsa dahi icra dairesinde muhafaza altına alınmadan borçlunun elinde bırakılan bu tür mal varlıkları, hacedilmiş sayılmazlar. Bu mal varlıklarının muhafaza altına alınmadan borçluda bırakılmasına alacaklının rıza göstermesi durumunda dahi geçerli bir haciz yoktur.

Borçlunun 3. kişilerdeki hak ve alacakları, özellikle bankalardaki mevduatları, İİK m. 88/1’de belirtilenler icra dairesinde muhafaza altına alınarak hacedilmesi gereken malvarlıklarındandır. Borçlunun 3. kişilerdeki hak ve alacaklarının hacedilmiş olması için muhafaza altına alınmış olmaları gerekir. Bu nedenle İİK m. 89 hükmü gereği 3. kişilere haciz ihbarnamesi gönderilmesi muhafaza işlemidir.

III-) EŐYANIN HACZİ

İİK m. 88/1’de sayılanların dışındaki malvarlıklarının haczi için fiilen el konulmasına gerek yoktur. İlgili eŐyanın hacedildiğinin borçluya veya borçlu adına tebligat almaya yetkili kişiye bildirilmiş olması yeterlidir.

Taşınmazlar ve fikri haklar gibi nitelikleri gereği zaten muhafaza altına alınamayan mal varlıkları ile otomobil gibi sicile kayıtlı malvarlıklarının haczi için ilgili sicile haciz Őerhi işlenmesi gereklidir.

Bu yönüyle para veya altın gibi kıymetli eŐyanın hacedilme usulü ile eŐyanın hacedilme usul  birbirlerinden farklıdır.

İcra memuru tarafından hacedilen eŐya, paraya çevrilerek borcun ödenmesi sağlanır. Alacaklı borçlunun hacedilen mallarının satılmasından elde edilen para ile alacağını elde eder.

“Paraya  evirme” iŐlemi eŐya haczi ile para haczi arasındaki diğer önemli farktır. Hacedilen mal varlığı paraysa, haliyle paraya çevrilme iŐlemi de olmaz. Hacedilen para doğrudan alacaklıya ödenir.

IV-) KRİPTO PARANIN İCRA HUKUKU YÖNÜNDEN NİTELİĞİ

Kripto paraların haczi konusunu incelerken öncelikle kripto paraların niteliğini belirlemek gerekmektedir. Yukarıda izah ettiğimiz üzere, hacedilen malvarlığının niteliğine göre haciz, muhafaza ve paraya çevrilme usulleri farklılaŐmaktadır.

Genel hatlarıyla kripto para, herhangi bir merkez bankası, kredi kuruluŐu yada e-para Őirketi tarafından ihraç edilmeyen, Őifreli olarak güvenli Őekilde iŐlem yapılabilen dijital değerlere denir. Kripto paralar, sanal değer Őim aracı olup, internet ortamında var olan bir koddan ibarettir. Kripto paralar değer Őim aracı olmaları yönüyle paraya benzemekle birlikte, merkez bankaları tarafından kabul görmediklerinden TL, USD ve Euro gibi itibari para niteliğinde değillerdir. Bu nedenle hukuki olarak “eŐya” olarak kabul edilmeleri gerektiği düŐünülebilir. Ancak kripto paralar sanal olup, cismani olmadıklarından eŐya olarak da nitelendirilemez.

Kripto paraların en belirgin özelliği herhangi bir merkeze bağlı olmamaları ve anonim olmalarıdır. Kripto para akıŐını kontrol eden bir banka bulunmamaktadır. Kripto paraların birçoğunun altyapısını oluŐturan Blockchain teknolojisi, verilerin güvenli bir biçimde saklanması ve merkezi bir otoriteye bağlı olmadan çalıŐabilecek Őekilde kurgulanmıŐtır.

Kripto paraların en yaygın olanı Bitcoin’dir. Bitcoin 2008 yılında dünya finans krizinde, aracı kurumlara güvenin sarsıldığı ortamda, kimliği halen bilinmeyen ve kendisini “Satoshi Nakamoto” olarak tanıtan kiŐi tarafından yaratılmıŐ olan ve aracıları ortadan kaldıran bir ödeme sistemidir.

Bitcoin teknolojisinin herhangi bir merkeze bağlı olmamasının yarattığı güvenlik endiŐesi, dijital imza ile birlikte uzun ve karmaŐık bir Őifreleme sistemiyle giderilmeye çalıŐılmaktadır.

Bitcoin dıŐında Ethereum, Link, LTC gibi diğer kripto paralara “alternatif coin” kısaltması olarak “altcoin” denilmektedir. Özel amaçlarla veya belirli bir proje kapsamında kullanılmak üzere üretilmiŐ kripto paralara “token” denir. Tüm kripto para cüzdanlarına ulaŐma için genel ve özel anahtarlar bulunur.

Ülkemizde kripto paralar ile ilgili yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Kripto paralar devletlerin kontrolindeki TL, USD veya Euro gibi yasal tedavülü olan itibari paralar olarak kabul edilemez. Ancak kripto paralar özellikleri gereği menkul kıymet, emtia/eŐya/mal olarak nitelendirilebileceği gibi, alternatif yabancı para birimi olarak da nitelendirilebilir.

Kanaatimizce Kripto paralar, İcra İflas Hukukumuz bakımından alternatif yabancı para olarak kabul edilmeli ve bu nedenle İİK m. 88’de geçen “altın ve gümüŐ gibi kıymetli Őeyler” kavramı içinde değerlendirilmelidir. Ancak bu incelememizde kripto paraların eŐya mahiyetinde olması görüŐünü de dikkate alarak değerlendirmeler yapacağız.

V-) KRİPTO PARANIN HACZİ

A-)Kripto Paranın Borçluya Aidiyetinin Belirlenmesi:

Hangi niteleme yapılırsa yapılsın kripto paraların hacedilebileceğini düŐünmekteyiz. Teorik olarak haczi mümkün olmakla birlikte kripto parayı bulmak ve borçlu ile bağlantısını kurmak fiilen çok zordur. Zira kripto paralar,

- İnternet ortamında bulunan e-cüzdanda,
- Yerli veya yabancı kripto para borsalarında,
- İnternetle ve borsayla ilgisi bulunmayan soğuk cüzdanda (offline) saklanabilir.

Veriye ulaşım, kullanıcının koyduğu Őifreyle sağlanır. Sahibi ile kripto para arasındaki tek bağ bu Őifredir. Bir adresteki özel anahtara sahip olan kişi o adresteki kripto paraların sahibidir. Sahip olduğu kripto parayı kişisel elektronik cüzdanında tutan borçlunun kripto para varlığını, kendisi beyan etmediği müddetçe bulmak ve haczetmek pek mümkün değildir. Yapılacak herhangi bir araştırma yoluyla bu malvarlığının bulunması, bulunsa dahi borçluya aidiyetinin tespiti çok zordur.

Kripto paraların alım satımı kripto para borsaları aracılığıyla yapılabilir. Türkiye’de kripto para alım satımı yapılabilir pek çok kayıtlı borsa bulunmaktadır. Bu platformlarda hesap açarak alınan kripto paralar yine bu platformlarda saklanabilir. Türkiye’de kayıtlı bir platformda hesap açarken kimlik bilgileri verildiğinden burada tutulan kripto paraların kimlere ait olduğunu belirlemek ve haczedebilmek nispeten kolaydır.

Borçlunun e-cüzdanda, soğuk cüzdanda veya yabancı kripto para borsasında tuttuğu kripto paraları tespit etmek, borçlunun kendisi beyan etmediği müddetçe, mümkün değildir. Bu yönüyle malvarlığını alacaklılardan gizlemek isteyen borçlular için ideal bir yöntemdir.

Borçlu İİK m. 74 gereği mal beyanında bulunmak zorundadır. Ancak pratikte borçlunun kripto paralarını beyan etmesini beklemek iyimserlik olur. Ancak banka hesap dökümlerinden kripto para borsalarına para aktardığını ispat ederek bu varlıklarını beyan etmeye, beyan etmediği taktirde İİK m. 74 gereği yanlış beyanda bulunmaktan hapisle tazyikini talep etme imkanı olur.

Bunun dışında fiili haciz sırasında, borçlunun evinde, işyerinde telefonunda, bilgisayarlarında USB’lerinde kripto para cüzdanı araştırıp bulmak mümkün olabilir.

B-) Kripto Paranın Muhafazası:

Kripto paraların İİK m. 88/1’de geçen “altın ve gümüş gibi kıymetli Őeyler” kavramı içine girdiğini düşündüğümüzden kripto paraların da haczedilmiş sayılması için icra müdürü tarafından muhafaza altına alınması gereklidir.

Elbette İcra müdürünün bu haczi ve muhafazayı yapabilmesinde de pratik pek çok zorluk vardır. Zira, icra müdürü kripto parayı muhafaza altına alabilmek için icra dairesi adına kripto para cüzdanı a malı ve borçluya ait kripto paranın bu cüzdana gönderilmesini sağlamalıdır. Bu durumda e-cüzdan a tırıp kripto parayı icra müdürlüğünün e-cüzdanına aktarmak gerekmektedir.

Kripto paranın İİK m. 88/1’de geçen “altın ve gümüş gibi kıymetli Őeyler” dışında bir eşya olduğunu kabul ettiğimizde ise kripto paraların haczi için icra müdürlüğünde muhafaza altına alınması Őart olmayıp, Türkiye’deki kripto para alım satım platformu gibi 3. kişilerin elinde yediemin sıfatıyla muhafaza altına alınabilmeleri mümkün olur.

Ayrıca kripto para alım satım platformu İİK m. 89 gereği haciz ihtarnamesi gönderilerek haczedilen kripto paralar hesabın bloke edilerek borçlunun işlem yapmasına engel olacak Őekilde bloke edilmek suretiyle icra müdürlüğü tarafından muhafaza altında tutulabilir.

C-) Paraya  evirme:

Kanaatimizce Kripto para alternatif yabancı para birimi olduğundan ve haczi için muhafaza altına alınmış olması gerektiğini belirtmiştik. Kripto paralar icra müdürlüğünün e-cüzdanı veya ilgili borsasında muhafaza altına alınabilir.

Haczedilen kripto para doğrudan alacaklıya verilmez, satılarak paraya çevrilmesinden elde edilen bedel alacaklıya ödenir. Dolayısıyla kripto para Türk Lirasına çevrilerek alacaklıya ödenmelidir.

İcra Müdürlüğü tarafından kripto para borsalarında haciz ihbarnamesiyle haczedilen ve muhafaza altına alınan veya yediemin sıfatıyla borsada tutulan kripto paralar aynı borsalar aracılığıyla paraya çevrilerek Türk Lirası karşılıklarının icra dosyasına gönderilmesi sağlanmalıdır.

VI-) SONUÇ

Borçlunun sahip olduğu ve parayla  l lebilene değeri olan her türlü Őey haczedilebilir. Kanunen haczedilmesi yasaklanmadığı sürece parayla  l lenen değeri olan mal varlığı unsurları haczedilebilir. Kripto paraların parayla  l lebilene değeri olup ve kanunen haczi yasaklanmış değildir. Bu nedenle borçluya ait kripto paraların haczinde teorik olarak engel yoktur.

Ancak kripto paraların haczi pratikte oldukça zordur. Zira kripto paralar borçlular tarafından rahatlıkla kimsenin erişemeyeceği Őekilde saklanabilir. Özellikle internet veya herhangi bir elektronik cihazla ilgisi olmayacak Őekilde, yani soğuk cüzdanda saklanan kripto paralar borçlu istemediği sürece bulunup haczedilemez.

Borçlunun yabancı para borsalarında sakladđı kripto paralarını da bulabilmek ve haczetmek neredeyse imkansızdır.

Ancak Türkiye'de bulunan kripto para borsalarında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından açılan hesaplarda kimlik bilgileri verilmek zorunda olunduğundan hesapta, cüzdanda bulunan kripto paraların kime ait olduğu kolayca bilinebilir. Dolayısıyla borçlunun Türkiye'de kurulu kripto para alım satım platformlarına haciz ihbarnamesi gönderilerek borçlunun kripto paraları haczedilebilir.

Kripto paraların haczi gibi muhafazası da pratik zorluklar içermektedir. Zira kripto paranın icra müdürlüğünde muhafazası için icra müdürlüğünün e-cüzdanı olması gerekir. Bugünkü uygulamada icra müdürlüklerinin kripto para hesabı e-cüzdan almaları mümkün değildir. Bu nedenle kripto paralar olsa olsa alım satım yapılan borsa hesaplarında muhafaza altına alınabilir.

Haczedilen kripto paraların icra müdürlüğü satılarak paraya çevrilmeleri de yine alım satım platformları üzerinden yapılabilir.

Kripto paraların haczi hakkında hazırladığımız bu çalışmamızda görüldüğü üzere, kripto paralar hakkında ülkemizde yasal mevzuatın bulunmaması önemli eksikliklidir.

Kripto paralar ve blockchain teknolojisi pek çok yönüyle yenilikler içermektedir. Ekonomik ve ticari hayatımıza girip hızla geniş kullanıcı kitlesine ve yatırımcılara ulaşan kripto paraların, yakın gelecekte gündelik hayatımızı da değiştirecek yenilikleri beraberinde getireceği Őüphesizdir. Bu nedenle kanun koyucu tarafından gerekli yasal düzenlemelerin yapılması kripto para yatırımcıları, alı satımını yapan platformlar ve bu konuda çalışmalar yürüten bizim gibi hukuk lar bakımından çok önemlidir.

TILEGAL AVUKATLIK BÜROSU

